

Bilim Akademisi'nin Wikipedia'ya Erişimin Yasaklanması Hakkında Açıklaması

Wikipedia, bugün 30 milyonun üzerinde eğitim amaçlı imaj içeren, basılı halinde her biri 1.200 sayfalık 1.000'in üzerinde kitap cildi dolduracak kadar yazılı bilgiye denk gelen, sadece İngilizce sürümünde 4,5 milyon üzerinde makale bulunan ve içerdiği bütün bilgiyi herhangi bir ücret almaksızın eğitim amacıyla insanlığın hizmetine sunan bir oluşumdur. Wikipedia'nın ortakları veya sponsorları olmadığı gibi elde ettiği veriler de ticari amaçla kullanılmamaktadır. Buna rağmen 2017 Şubat verilerine göre dünyada en fazla başvuru alan web-siteleri arasında 5. sırada yer almaktadır.¹ Bunun sebebi herkese, yeri geldiğinde internet bağlantısı olmayan dünyanın ücra köşelerine özel sosyal sorumluluk projeleri ile, kayıtsız koşulsuz “bilgi” sunmasıdır. Kültüre ve topluma sıra dışı entelektüel katkılar sağlayanlara verilen prestijli Erasmus ödülü 2015 yılında Wikipedia'ya verilirken gerekçesi şu şekilde açıklanmıştır²:

“Wikipedia, çok kapsamlı ve evrensel erişimi olan bir ansiklopedi yaratarak bilginin yayılmasını teşvik etmiştir. Bunu sağlamak için Wikipedia'yı kuranlar yeni ve etkin bir demokratik platform tasarlamışlardır. Ödül, özellikle Wikipedia'yı bir topluluk olarak taltif etmektedir – dünyanın her yerinden katkıda bulunan on binlerce gönüllü ile şekillenen paylaşımcı bir inisiyatif. [...] Wikipedia, dünya çapında erişilebilirliği ve sosyal etkisi ile, global ama farklılaşan dünyamızın gereklerine hitap etmektedir. Birden fazla dilde dijital bir başvuru kaynağı sunan ve sürekli bir gelişim halinde olan bu platform, açık niteliği gereği, bilgi kaynaklarının objektif olmadığını, dolayısıyla da sürekli tartılmaları gereğini vurgulamaktadır. Metinlere, kaynaklara ve bilginin yayılmasına ilişkin eleştirel yaklaşımı ile Wikipedia, bu ödüle ismini veren dünya vatandaşı Erasmus'un fikirlerini yansıtmaktadır.”

Bu gerekçeden de anlaşılacağı üzere Wikipedia'ya katkı sunanlar dünyanın her yerinden katılan on binlerce gönüllüdür. Demokratik bir platform sunma ve dünya bilgi birikiminin oluşumuna herkesin katkı sağlaması hedefi, kuşkusuz zaman zaman istenen derinlikte ve bilimsellikte olmayan maddelerin kaleme alınmasını beraberinde getirmektedir. Wikipedia'nın politikası, bu tür sorunlu katkıların yine mümkün olduğu kadar katılımlı ve herkese açık bir yoldan düzeltilmesi, yani diğer katkı sunanların ilgili madde üzerinde yapacakları düzeltmelere/eklemelere ilişkin tartışmalar yaşanması ve kanıtlara göre bir konsensüs sağlanarak değişikliklerin gerçekleşmesidir. Diğer yandan son yıllarda artan oranda üniversite, kütüphane, müze ve benzeri kurumlar Wikipedia'ya kaynaklarını açmak suretiyle destek vermektedir.³ Ancak kuşkusuz bir dizi eksik ve sorunlu madde mevcuttur ve olmaya da devam edecektir.

¹ <http://www.alexa.com/topsites>

² <http://www.erasmusprijs.org/Prijswinnaars?itemid=6E14E89A-B503-03A7-788280E2CD593D04&mode=detail&lang=en>

³ Örn. bkz. <http://freespeechdebate.com/discuss/wikipedia-at-15-the-sum-of-human-knowledge/>

Fakat bu tür eksiklikler insanlığın ortak birikimini oluşturmaya çalışan bu kapsamda bir bilgi kaynağını Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yasaklamanın gerekçesi olamaz.

Bilim Akademisi olarak sıkça vurgulamak zorunda kaldığımız üzere, düşünce açıklamanın ve yaymanın sınırlarını Anayasa Mahkemesi vazih şekilde tespit etmiştir. Örneğin 24 Şubat 2016 tarihli kararında Mahkeme aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur:⁴

“İfade özgürlüğü, demokratik toplumun temellerinden biri olup toplumun gelişmesi ve bireyin kendini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi için vazgeçilmez koşullar arasında yer alır. Toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. [...] İfade özgürlüğünün, toplumsal ve bireysel işlevini yerine getirebilmesi için AİHM’in de ifade özgürlüğüne ilişkin kararlarında sıkça belirttiği gibi, sadece toplumun ve devletin olumlu, doğru ya da zararsız gördüğü ‘haber’ veya ‘düşüncelerin’ değil, devletin veya halkın bir bölümünün olumsuz ya da yanlış bulduğu, onları rahatsız eden haber ve düşüncelerin de serbestçe ifade edilebilmesi ve bireylerin bu ifadeler nedeniyle herhangi bir yaptırıma tabi tutulmayacağından emin olmaları gerekir. İfade özgürlüğü, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin temeli olup bu özgürlük olmaksızın ‘demokratik toplumdaki’ bahsedilemez.”

Anayasa Mahkemesi’nin bu ifadesi bugün de geçerli olan hukuksal durumu tespit etmektedir. Wikipedia’da hoş görülmemeyen ve hatta yanlış bazı bilgilerin ifade ediliyor olması bu web sitesine erişimin engellenmesi için hukuki bir gerekçe oluşturamaz. Açık bir tartışma ortamı yaratma hedefini güden bir platforma erişim bu şekilde engellenmekle demokratik çoğulculuk ilkesinden vazgeçilmektedir. Diğer yandan, bilimin bize gösterdiği gibi, “doğrular” herkesin üzerinde anlaşabileceği kanıtlarla sınanabilir. Nitekim Wikipedia sitesi açısından da doğru bilginin kanıtlarıyla sunulması ve yanlış olduğu düşünülen bilgilerin düzeltilmesi yolları mevcuttur. Toptan bir yasaklama anayasal ölçülülük ilkesinin de göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir.

Eğitimin her düzeyinde başvuru kaynağı olarak kullanılan bir ansiklopediye erişimi yasaklamak; bilgiye erişim kanallarını bu şekilde tıkamak kendi toplumumuzu bilgiden ve açık tartışmadan mahrum etmektir. Bu tür yaklaşımlar 21. yüzyılda Türkiye’nin imajını ciddi şekilde zedelemektedir.

Saygılarımızla kamuoyunun bilgisine sunarız.

Bilim Akademisi Yönetim Kurulu
10 Mayıs 2017

⁴ AYM, Başvuru Numarası: 2013/6152, Karar Tarihi: 24.02.2016, RG 01.04.2016, sy. 29671.